

сіб стимулювання розвитку підприємництва, запобігання "тінізації" економіки та корупції; 3. Роль бізнес-асоціацій і "мозкових центрів" у сприянні процесу дерегуляції економіки; 4. "Завдання на вчора": першочергові кроки по дерегуляції економіки.

За оцінками фахівців, тіньова економіка в Україні сягає до 60 % ВВП, тобто того рівня, коли боротьба з нею карними методами стає неефективною і недоцільною [5]. Зарегульованість економіки, нечіткість, суперечливість законодавства і відсутність механізмів, які робили б його виконання обов'язковим для всіх, а також занадто високий рівень оподаткування суб'єктів підприємництва і висока вартість провадження ділової діяльності змушують підприємства здійснювати тіньову діяльність. Провідні міжнародні організації вносять Україну до списку держав, найбільше вражених корупцією, а іноземні інвестори серед основних причин свого небажання працювати в Україні називають несприятливий діловий клімат, взагалі, і високий рівень корупції, зокрема.

Потрібно зазначити, що у сучасних умовах господарювання відчувається посилення інтересу до економічної безпеки з боку державних службовців, політиків, підприємців, що пов'язано з виконанням пріоритетної ролі, яку відіграє економіка у забезпеченні внутрішньої і зовнішньої безпеки країни, у формуванні систем захисту своїх інтересів. Процес дерегуляції можна вдосконалити шляхом розширення і перегляду законодавства України з питань регулювання підприємницької діяльності з метою підготовки пропозицій щодо внесення до нього відповідних змін та доповнень.

На нашу думку, здійснення процесу дерегуляції має забезпечити максимальне скорочення витрат суб'єктів господарювання.

Література

1. Указ Президента України "Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності" №817 від 23 липня 1998 року// Вісник податкової служби. – 1998, № 15. – С.3-4.
2. Григорук С.С. Державне регулювання та дерегулювання малого підприємництва за умов підвищення економічної безпеки підприємств// Економіка і держава. – 2004, № 12. с.30-31.
3. Лихолат С.М. Економіко-правові умови розвитку сучасного підприємництва.// Торгівля, комерція, підприємництво: Зб. наук. праць Львівської КА. – Львів: Вид-во Львівської КА. – 2002. – С. 50-55.
4. Горняк О.В. Корупція і ми// Актуальні проблеми економіки. – 2003, № 7. – С.35-47.
5. Государственное регулирование деятельности предприятия// Экономика предприятия. – 2003, № 9. – С.14-17.

УДК 657.1:334.73

О.П. Массик – Львівська КА

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК НА ПІДПРИЄМСТВАХ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

Розглянуто суть і мету управлінського обліку, основні завдання організації внутрішньогосподарського управління на підприємствах споживчої кооперації, вказано потребу у введенні управлінського обліку.

The management accounting at the enterprises of consumers' cooperative society

It is considered essence and purpose of administrative account, basic tasks to organization of management on the enterprises of consumer co-operation, a necessity is indicated in introduction of administrative account.

Основними фінансово-економічними умовами стабільного розвитку підприємств споживчої кооперації є вибір шляху та способів визначення стратегії соціально-економічного розвитку, трансформації системи в економіку України, відродження демократичних засад діяльності кооперативних організацій і підприємств, підвищення їхньої економічної ефективності, ініціативи та підприємливості.

Сьогодні дедалі більше керівників усвідомлюють необхідність створення на своїх підприємствах систем управлінського обліку. З посиленням конкуренції та зростанням нестабільності зовнішнього бізнес-середовища менеджмент підприємств дедалі частіше приділяє пильну увагу внутрішнім резервам підвищення ефективності. Чільне місце у переліку таких резервів займає управлінський облік. Цей вид обліку справедливо асоціюють з неофіційною, проте абсолютно легальною, "внутрішньою бухгалтерією" підприємства.

Відповідно до ст. 1 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [1]: "бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень".

Згідно вище викладеного, виникла необхідність виділити систему обліку, котра має задовольняти потреби внутрішніх користувачів (на управлінському рівні). Згідно ж цього Закону [1]: внутрішньогосподарський (управлінський) облік (далі – управлінський) – система оброблення та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством.

Визначення системи управлінського обліку – питання дискусійне. Не існує якого-небудь ідеального визначення, що влаштовувало б всіх фахівців у цій області. Думки авторів відрізняються від розуміння управлінського обліку у вузькому змісті цього слова, а саме як підсистеми бухгалтерського обліку, що включає у себе збір, реєстрацію й узагальнення інформації, до трактування його в широкому змісті як системи керування підприємством, що охоплює всі функції керування: планування, організацію, властиво облік, контроль, аналіз, прийняття рішень.

У книзі "Управлінський облік" за редакцією В.С. Леня приводиться визначення: "управлінський облік – це збір, ідентифікація, вимірювання, систематизація, аналіз, розкладання, інтерпретація і передача інформації для управління будь-якими об'єктами" [4, с. 25].

К. Друри дає наступне визначення "управлінський облік – підготовка інформації для менеджерів (керівників) усередині організації (підприємства) із ціллю допомогти їм прийняти правильне рішення" [3, с. 27].

С.Ф. Голов вважає, що "управлінський облік – це процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передавання інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю всередині організації та забезпечення відповідного підзвітного використання ресурсів" [2, с. 16].

Суть управлінського обліку Л.В. Нападовська формулює як "виробництво інформації для здійснення ефективного управління" [5, с. 34].

На нашу думку, управлінський облік являє собою систему, що включає у себе: облік, планування, контроль, аналіз доходів, витрат і результатів господарської діяльності в необхідних аналітичних розрізах, оперативного прийняття різних управлінських рішень із метою оптимізації фінансових результатів діяльності підприємства у короткостроковій і довгостроковій перспективі. Таким чином, "поняття управлінський облік" нами розглядається в широкому розумінні як система управління підприємством, що інтегрує у собі різні підсистеми й методи керування й підкоряє їхньому досягненню єдиної мети.

Метою управлінського обліку на підприємствах споживчої кооперації має стати, насамперед: система збору й аналізу інформації про діяльність підприємства, що повно й об'єктивно відображає результати його господарських операцій, що зорієнтована на потреби керівництва. І лише у другу чергу ця система повинна використовуватися для управління витратами на рівні центрів відповідальності і видів діяльності.

Центр відповідальності – "сфера (сегмент) діяльності, в межах якої встановлено персональну відповідальність менеджера за показники діяльності, які він контролює" [2, с. 406].

І в українській, і в міжнародній практиці саме на базі даних управлінського обліку вирішують управлінські питання, здійснюють контроль за поточною діяльністю й планування. Однак очевидна й різниця між західними (країнами що практикують міжнародні стандарти бухгалтерського обліку) і українськими підходами: на Заході акцентують на термін "управлінський", а в нашій країні на термін "облік". Це пояснюється тим, що на західних підприємствах управлінський облік використовують для аналізу, планування й більш точного прийняття рішень, а на багатьох українських – для одержання достовірних, прозорих та об'єктивних даних (на Заході із цими завданнями справляється фінансовий (бухгалтерський) облік).

У сучасному бізнесі для підприємств споживчої кооперації поняття управлінський облік повинно акумулювати більш ширше значення, ніж банальне фіксування щоденних операцій господарської діяльності. Якщо ж керівник розглядає його саме як простий облік, то, напевно, прийняття кожного рішення супроводжується викликом відповідних фахівців і головного бухгалтера з папкою документів, що стосуються поточного питання з наступним аналізом ситуації стосовно накопичених "справ". Необхідно розуміти, що даних бухгалтерського обліку недостатньо для ведення ефективного управління підприємств споживчої кооперації, хоча б з тієї причини, що бухгалтерський облік оперує документально підтвердженими даними, які вже мають пев-

ний строк давнини, а його аналіз має на меті надати узагальнену інформацію податковим органам або інвесторам.

Якщо ж правильно й повноцінно використати управлінський облік на підприємствах споживчої кооперації, то керівник одразу може оцінити результати його застосування: оперативні й наочні показники для прийняття управлінських рішень і час, що вивільнився, для рішення питань розвитку бізнесу. Такі результати досягаються не тільки простим застосуванням механізмів обліку, але й веденням бізнес – плану і фінансового аналізу діяльності. Саме такий підхід в управлінському обліку дає змогу зробити бізнес для керівника підприємства споживчої кооперації більше прозорим і керованим процесом.

У фінансовій бухгалтерії на підприємствах споживчої кооперації, формується інформація про доходи й видатки організації, про дебіторську й кредиторську заборгованість, про фінансові інвестиції, стан джерел фінансування, взаємини з державою щодо сплати податків і т.д. Споживачами інформації фінансового обліку є в основному зовнішні стосовно підприємства користувачі: податкові органи, банки, біржі, інші фінансові інститути, а також поставальники, покупці, потенційні й реальні інвестори, що служать підприємству. Фінансова звітність не є комерційною таємницею, відкрита до публікації й у певних випадках повинна бути завірена незалежним аудитором або аудиторською фірмою.

У системі управлінського обліку формується інформація про видатки, доходи й результати діяльності, що необхідні для цілей керування в аналітичних розрізах. При цьому керівництво підприємства самостійно вирішує, в яких розрізах класифікувати об'єкти керування і як здійснювати їх облік. Інформація управлінського обліку повинна бути призначена для керуючого персоналу **підприємств** споживчої кооперації і мати комерційну таємницю, носити строго конфіденційний характер. Питання організації управлінського обліку практично не регламентуються законодавством.

На підприємствах споживчої кооперації управлінський облік повинен розширити фінансовий облік. Його ціль – забезпечити інформацією керівників, відповідальних за досягнення конкретних виробничих цілей. До бухгалтерської інформації, створеної й підготовленої для використання керівництвом споживчої кооперації застосовуються інші правила, ніж до інформації призначеної для зовнішніх користувачів.

Основними завданнями організації внутрішньогосподарського управління на підприємствах споживчої кооперації є:

- забезпечення високої ефективності роботи будь-якого структурного підрозділу;
- організація достовірного обліку та контролю витрат і доходів, правильне обчислення собівартості одиниці продукції (робіт, послуг), визначення витрат за місцем виникнення і центрами відповідальності.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити такий висновок, що впровадження управлінського обліку на підприємствах споживчої кооперації, дасть змогу у режимі реального часу (щодня) одержувати показники рентабельності кожного продукту, підрозділу й клієнта (кожної угоди). Оперативний управлінський облік допомагає швидко адаптуватися до змін ринку, а та-

кож побачити економічні проблеми в момент їхнього виникнення й одразу їх усувати.

Однак на практиці лише деякі підприємства споживчої кооперації застосовують систему управлінського обліку для ефективнішого вирішення питань і проблем ведення бізнесу, багато керівників не завжди усвідомлюють роль управлінського обліку на підприємстві та недостатньо чітко розуміють поставлену мету і завдання.

Література

1. **Україна.** Закон. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні// Від 16 липня 1999 року № 996-XIV// Галицькі контракти. – 1999, № 36.
2. **Голов С.Ф.** Управлінський облік. Підручник. – К.: Лібра, 2003. – 704 с.
3. **Друри К.** Введение в управленческий и производственный учет: Пер. с англ./ Под ред. С.А. Табалиной. – М.: Аудит, Юнити, 1994. – 560 с.: ил.
4. **Лень В.С.** Управлінський облік: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – (Вища освіта ХХІ століття).
5. **Нападовська Л.В.** Управлінський облік: Монографія. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 450 с.
6. **Соколов Я.В.** Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней. Москва "Аудит" Издательское объединение "Юнити" 1996 р.

УДК 330.342:167

Здобувач Н.М. Ногінова – Львівська КА

АКЦІОНЕРНА ВЛАСНІСТЬ – ПРОВІДНА ФОРМА ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОЇ ЕКОНОМІКИ

Розкрито суть акціонерної форми власності. Акціонування аналізується як засіб максимальної мобілізації існуючих ресурсів і стимулів підвищення ефективності господарювання.

Competitor N.M. Noginova – Commercial Academy of Lviv

Joint-stock property – leading form of managing in the conditions of transitive economics

It is exposes the essence of joint-stock form property. A joint-stocking analyses as means of maximum mobilization of existence resources and stimulates rise of efficacy managing.

Одним із найважливіших шляхів роздержавлення економіки виступає перетворення державних промислових підприємств на більш ефективні форми господарювання, якими є, зокрема, акціонерні товариства. У нашій країні створено більш як 35 тис. акціонерних товариств, кількість власників акцій сягає близько 33 млн., загальний обсяг емісії цінних паперів дорівнює 100 млрд. грн. [1, с. 9]. Порівняно з розвинутими країнами світу наша держава за показником чисельності акціонерів, їх питомої ваги у загальній кількості населення випереджає інші країни. Але це не означає, що в Україні найбільше реальних власників. Для з'ясування причин такої невідповідності потрібно розкрити суть акціонерної власності.

Діяльність акціонерних товариств засновується на акціонерній формі власності. Оскільки власниками акцій може стати держава в особі її органів,